

SCI-CONF.COM.UA

PROGRESSIVE RESEARCH IN THE MODERN WORLD

**PROCEEDINGS OF XI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JULY 20-22, 2023**

**BOSTON
2023**

PROGRESSIVE RESEARCH IN THE MODERN WORLD

Proceedings of XI International Scientific and Practical Conference

Boston, USA

20-22 July 2023

Boston, USA

2023

UDC 001.1

The 11th International scientific and practical conference “Progressive research in the modern world” (July 20-22, 2023) BoScience Publisher, Boston, USA. 2023. 225 p.

ISBN 978-1-73981-125-9

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Progressive research in the modern world. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2023. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-progressive-research-in-the-modern-world-20-22-07-2023-boston-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: boston@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2023 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2023 BoScience Publisher ®

©2023 Authors of the articles

УДК 784.071.2-051

**ПОСТАТЬ ОЛЕКСАНДРА МИШУГИ – «КОРОЛЯ ТЕНОРІВ» В ОЦІНЦІ
СТАНІСЛАВА ЛЮДКЕВИЧА**

Сахарієва Ірина Сергіївна

викладач

Батюк Ірина Іванівна

викладач

Лазановський Сергій Сергійович

викладач

ЗВО «Університет Короля Данила»

м. Івано-Франківськ, Україна

Анотація. Розглядається творча, виконавська, вокально-педагогічна, просвітницька та меценатська діяльність видатного українського співака Олександра Мишуги у світлі мистецтвознавчих і освітньо-педагогічних поглядів Станіслава Людкевича, які представлені в його статті «Олександр Мишуга як артист і вчитель співу».

Ключові слова Олександр Мишуга, Станіслав Людкевич, вокально виконавська діяльність, співак, ліричний тенор.

Світове і вітчизняне вокальне мистецтво відзначило 170 річницю від дня народження відомого українського оперного співака Мишуги Олександра Пилиповича (псевд. – Філіппі-Мишуга: 19 червня 1953 – 9 березня 1922) педагога, мецената, володаря найкращого ліричного тенора. Свого часу перед українським митцем були відкриті двері провідних європейських театрів. Співак виступав у найкращих театрах Рима, Парижа, Лондона, Берліна, Відня, Варшави, Кракова, Києва, Львова де виконував найскладніші партії ліричного й драматичного тенора. Рецензенти називали його «королем ліричних тенорів», «пісень дивних чародієм», «соловейком України», «кумиром публіки», яка просто-таки обожнювала його. На світовій сцені Олександра Мишугу ставили в один ряд з Енріко Карузо та Федором Шаляпіним, на українській – із Соломією

Крушельницькою та Модестом Менцинським.

Про Олександра Мишугу – блискучого й талановитого інтерпретатора світового оперного та українського камерного репертуару писало багато науковців, педагогів практиків, критиків-публіцистів. Проте особливої уваги заслуговує стаття відомого українського композитора, музично-критичного діяча Станіслава Людкевича, чийі думки, висловлювання, спостереження володіють непроминальними цінностями.

Постать Олександра Мишуги розглядається С. Людкевичем у статті «Олександр Мишуга як артист і вчитель співу», що вийшла друком у збірнику «О. Мишуга – мистець і людина» (Львів, 1938 р.), де автор висвітлює образ видатного українського співака, який був, вихідцем із Галичини, отримав освіту й працював у іпостасях оперного артиста й викладача вокалу за кордоном.

На думку С. Людкевича Мишуга, на відміну від М. Менцинського, не відзначався багатогранністю й універсалізмом. Йому був притаманний власний самобутній пісенний стиль, близький італійському бельканто. Цю його «ексклюзивність» Людкевич мав нагоду пізнати ще будучи студентом, коли йому доручили акомпанувати співакові (що, очевидно, було свідченням неабиякої концертмейстерської вправності юнака). Зі солоспівів М. Лисенка на слова Т. Шевченка О. Мишуга вибрав лише «Мені однаково», мотивуючи свою відмову від інших творів особливостями Лисенкового письма, не відповідаючими мелодійно-вокальним лініям бельканто. С. Людкевич зауважив, що «до солоспівів Лисенка Мишуга не пристав серцем навіть у часі свого кількالكітнього побуту в Києві й учителювання в школі Лисенка, хоча він жив з ним вельми дружно і не раз вів з ним гарячі дискусії на тему вокального стилю» [3, с. 432]. Щодо характеристики манери співу славного вокаліста автор статті знайшов такі слова: «Мишуга при виконанні кожного твору, великої оперної арії чи маленької пісні був завжди повним артистом, що має тонке відчуття форми і пропорції, а притім економії виразових засобів та дистинкції. Він ніколи не переборщив непотрібно в експресійних чи динамічних красках... Кожна його градація мала завжди заокруглену лінію; вибухи та яскраві акценти були в нього

рідкі та помірковані. Зате ж у кожній арії чи пісні Мишуга мав «свої» моменти, у яких він немов концентрував усі свої мистецькі та голосові засоби, давав цілого себе, усю свою душу, добував у цьому стільки могутньої сили й виразу, що потрясав слухачами» [3, с. 433].

С. Людкевич відводить у статті багато місця педагогічній галузі діяльності співака. Вона супроводила його під час сценічної кар'єри, та найбільше віддався їй Мишуга, коли вже менше виступав (особливо під час побуту в Києві від 1906 р. і Варшаві від 1911 р.) [3, с. 434]. Як зауважив музикознавець, маестро прославився своїми талановитими учнями, серед яких «відома сопраністка» Королевич-Вайдова, а також «відомий тенор оперних сцен у Росії» Михайло Микиша. Останній вразив львів'ян своїм співом 1913 р. на ювілейному концерті Івана Франка. Крім того, він виголосив виклад про «методу» свого вчителя, «про якого висловлювався завжди з найвищим пієтизмом, ілюструючи виклад нюансами свого власного голосу, справді подібного тембром до голосу Мишуги» [3, с. 434].

Стосовно ж педагогічного методу Олександра Мишуги С. Людкевич наводить основні його «зерна», оскільки мав щасливу нагоду ознайомитися з секретами майстерності артиста безпосередньо на його «майстер-класі» у Львові з українськими студентками, які навчалися у нього в Варшаві. Людкевич признався, що лише тоді зрозумів, «що це таке – «ставлення голосу»: «я відтоді набрав великої пошани до науки цього мистецтва, та ще більшого недовір'я до наших недовчених, доморослих апостолів, що робили з тієї науки пусту шарлатанерію або темну магію» [3, с. 434].

О. Мишуга навчав своїх підопічних досягати високої культури звука за допомогою виробленої роками системи, що включала як вирішення вузько-технічних та артикуляційно-мовних проблем для невимушено-природної течії («емісії», за Людкевичем) голосу, так і розширення загально-мистецького й естетичного видноколу вихованців – молодих співаків. «Свою методу переводив Мишуга з учнями поволі, вперто і консеквентно заставляв він їх «вслухуватися у свій власний голос», поки він не виходив резонований правильно і природно,

він вмовляв у них отсю (трохи оптимістичну) максиму, що гарних і негарних тембрів з природи немає, а все робить тільки правильна, природно уставлена емісія, котру співакові треба «вловити» [3, с. 435]. Як видно із цього твердження, О. Мишуга вважав, що можна навчити співати кожного, тоді як С. Людкевич мав сумніви щодо цього. Проте очевидно, що Людкевич зміг дещо почерпнути з методу Мишуги, бо й самому доводилося викладати науку співу.

Музикознавець ствердив, що «ідеалом школи співу Мишуги була «красота звука», як він висловлювався» [3, с. 435]. Проте, це однозначно не було самоціллю. «Це була тільки технічна основа й умова для досягнення краси вищої категорії, ... справді гарного співу» [3, с. 435]. Такий спів не уявляв собі без «розуміння ваги інтерпретації та виразовості» – у ньому. Крім того, О. Мишуга надавав значення загальному інтелектуально-духовному «багажу» виконавця. Цей висновок запрошується із зауваги Людкевича про існування записника у артиста, куди він постійно записував цитати з праць філософів і мистецтвознавців, що мали відношення до естетики, мистецтва, музики та співу.

Торкнувся С. Людкевич також позиції О. Мишуги як національно свідомої особистості. Відсталість Галичини у культурному плані не могла сприяти росту й праці таких мистецьких величин на рідній землі. Тому так склалося, що артист, шукаючи контакту з батьківщиною, до певного часу «висловлював свої національні почування чимраз обильнішими грошовими жертвами на всякі національні цілі» [3, с. 436]. Поступово в нього визріла думка про відкриття школи співу у Львові при Музичному інституті ім. М. Лисенка. На жаль, цим планам не судилося реалізуватися через те, що розпочалася Перша світова війна.

Станіслав Людкевич відніс Олександра Мишугу до виняткового типу артиста «скромного в житті, простого проповідника ощадності, що... не вагався ніколи увесь свій матеріальний доробок ще за життя роздавати щедрим, справді княжим жестом «безіменного жертводавця»...» [3, с. 437].

Кінець статті виявляє нахил С. Людкевича до філософування. Він

справедливо зауважує, що надбання виконавців минулих епох не є матеріальними, «рукотворними пам'ятниками людського духа» і «пам'ять про їх виступи вмирає разом з їх поколінням» [3, с. 437]. Лише із винайденням техніки звукозапису становище змінилося. Однак, як син свого часу, «песимістичній максимі **«все минає»** науковець протиставляє іншу – «більш правдиву, оптимістичну – **«ніяка енергія в світі не гине»**» [3, с. 437]. Це означає, що все написане про Олександра Мишугу, так само як і спогади його учнів і сучасників, сприятимуть хоча б частковій реконструкції його поглядів, виконавської манери, педагогічного методу та цілісності постаті як митця й громадянина, що й продемонструвала ґрунтовна стаття С. Людкевича.

Стаття С. Людкевича про першорядного співака О. Мишугу (як і про інших митців які переважно виступали на чужоземних сценах) наповнена уболіванням за долю рідної культури, філософськими сентенціями про невмирущість їхніх досягнень, де він привертає увагу до важливості доброго вишколу, постійного вдосконалення технічної майстерності, а найбільше – до природності виконання, музикальності, інтелекту та артистичності вокалістів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Видатний співак Олександр Мишуга : Спогади. Львів : Каменярь, 1964. 119 с.
2. Олександр Мишуга – король тенорів /авт.-упоряд. Головащенко М. Київ: Музична Україна. 2004. 610 с.
3. Людкевич С. П. Олександр Мишуга як артист і вчитель співу. *Дослідження, статті, рецензії, виступи* : в 2-х т. / Ред.-упор. З. Штундер. Львів : Дивосвіт, 1999. Т. 1. С. 430-438.
4. Царук С., Гуцал Р. Артистичний букет тенора *di grazia* Олександра Філіппі- Мишуги. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених ДДПУ ім. І. Франка. Дрогобич, 2020. Вип. 34. Т. 5. С.27-35.